

Inbreng consultatie Nederlandse herstel- en veerkrachtplan (HVP)

Uit de concept regeling:

6 pijlers in HVP in volgorde van belangrijkheid:

1. Pijler 1. Groene transitie
2. Pijler 2. Digitale transformatie
3. Pijler 3. Slimme, duurzame en inclusieve groei
4. Pijler 4. Sociale en territoriale cohesie
5. Pijler 5. Gezondheid en economische, sociale en institutionele veerkracht
6. Pijler 6. Beleid voor de volgende generaties

Vraag 1 van 8

In het bijgevoegde eerste conceptplan staan 39 maatregelen, bestaande uit 23 investeringsplannen en 16 hervormingen. Het eerste conceptplan heeft daarmee een voorlopige omvang van EUR 7,7 mld. Alle ministeries hebben bijgedragen aan dit concept, waardoor het bredere hervormingsverhaal van Nederland goed naar voren komt. Omdat het Nederlandse HVP wordt gebruikt om reeds begrote of in het coalitieakkoord gedekte maatregelen te financieren draagt het integraal bij aan het realiseren van de plannen en ambities van dit kabinet. Het eerste conceptplan leunt dan ook op een aantal thema's die voor het kabinet van groot belang zijn, zoals klimaatverandering, volkshuisvesting en de arbeidsmarkt. Ook wordt geïnvesteerd in digitalisering, onderwijs en zorg.

Wat is uw reactie op het eerste concept van het Nederlandse Herstel- en Veerkrachtplan?

WOMEN Inc. is verheugd te zien dat de herstelplannen een breder hervormingsverhaal laten zien en dat alle Ministeries hebben bijgedragen aan de plannen. We missen echter de inclusie van plannen van een belangrijke directie binnen het Ministerie van OCW te weten de Directie Emancipatie binnen het Ministerie van OCW en specifieke investeringen die gendergelijkheid bevorderen. Het herstelfonds is een uitgelezen kans om de negatieve effecten door de corona pandemie op gendergelijkheid en de bestaande ongelijkheid bij te sturen, in lijn met de regeling dat gendergelijkheid meegenomen moet worden genomen en bevordert in de plannen, met een speciale focus op de verdeling van werk en zorg.

Investeren in de kinderopvang of investeren in een hogere opname van partnerverlof komt in de Nederlandse groslijst in tegenstelling tot veel andere Europese landen niet voor (bijvoorbeeld Italië meer dan 4 miljard, Duitsland 500 miljoen). Andere specifieke plannen die andere landen op hebben genomen zijn campagnes om stereotype carrière keuzes te voorkomen, maatregelen om de loonkloof te dichten en gender-sensitieve pensioenhervormingen. In Nederland zou een campagne om de opname van partnerverlof te verhogen een goed idee zijn, een deltaplan om werken in de kinderopvang aantrekkelijk te maken, investeringen in de hervorming van kinderopvang of onderzoek naar m/v

verschillen in de gezondheidszorg. Voor meer informatie verwijzen wij ook graag naar ons [Puntenplan voor de politiek](#).

WOMEN Inc. benadrukt hierbij ook het verleggen van het zwaartepunt in de beschreven thematiek en volgordelijkheid. Als ons door de afgelopen twee buitengewone jaren van de coronapandemie namelijk één ding is duidelijk geworden, is het welke sectoren cruciaal zijn voor ons land. Onze samenleving rekt en bouwt op mensen die zorg bieden, kinderen opvangen en schoonmaken: zij houden de economie en samenleving draaiende. En 'zij' zijn voor het overgrote deel vrouwen. In het HVP komen de belangrijkste thema's die nodig zijn voor coronaherstel: de arbeidsmarkt en de zorg, pas als een na laatste pijler aan bod. WOMEN Inc. dringt er dan ook op aan dat in het definitieve HVP beduidend meer gewicht aan deze pijler wordt toegekend door a) deze pijler op plaats 1 te zetten (als zijnde Pijler 1) en b) meer concrete maatregelen op te nemen die bijdragen aan structurele verbetering van de arbeidsmarktpositie van werknemers in deze sectoren en het wegnemen van belemmeringen rond de combinatie van werk en zorg.

Ook moeten regeringen van de EU er volgens de regeling extra alert op zijn dat de plannen geen onbedoeld negatief effect op gendergelijkheid hebben. We hebben hieronder enkele kanttekeningen geplaatst bij de voorziene plannen.

Vraag 2 van 8

Het conceptplan behelst een robuust pakket aan maatregelen die gericht de groene transitie in Nederland bevorderen. Zo worden bijvoorbeeld de auto- en energiebelastingen hervormd en worden de CO2-heffing voor de industrie en de vliegbelasting aangescherpt. Deze hervormingen zullen onder andere tot een significante emissiereductie leiden. Ook wordt met dit conceptplan de stikstofproblematiek geadresseerd met maatregelen die de stikstofuitstoot in de agrarische, mobiliteits- en industriesector verminderen. Verder zijn maatregelen opgenomen die gericht zijn op natuurherstel en –verbetering. Met opname van investeringen als Wind op Zee, waarmee de duurzame opwekcapaciteit wordt vergroot, wordt de broeikasuitstoot verminderd en de energietransitie gefaciliteerd.

Wat vindt u van deze investeringen en hervormingen? Zijn er specifiek investeringen of hervormingen waar u op zou willen reageren? Zo ja, wat is hierop uw reactie?

Ook op gebied van de groene transitie benadrukt WOMEN Inc. het belang van een gendersensatieve blik en aanpak. Als we het hebben over investeringen in de groene transitie - en daarmee werkgelegenheid - betreft dit met name sectoren waar mannen oververtegenwoordigd zijn als medewerker en werkgever. Een voorbeeld is de energiesector: [Vrouwen veel te weinig aan de bak in de energietransitie | Topsector Energie](#). Zorg dat maatregelen die op dit vlak de ongelijkheid vergroten worden geflankeerd met beleid die deze nadelen opvangt. Denk bijvoorbeeld aan het enthousiasmeren van jonge vrouwen voor de techniek, investeren in start-ups of bedrijven met mixed founders in plaats van alleen male founders of diverse management teams, en het opstellen van criteria voor

werkgevers in deze sectoren om te werken aan inclusief werkgeverschap, bijvoorbeeld door deze mee te nemen in aanbestedingen met voorwaarden rond inclusiviteit.

Vraag 3 van 8

Nederland blijft fors investeren in digitalisering. Zo zijn projecten in dit eerste conceptplan opgenomen die zich richten op het versterken van de digitale vaardigheden van de (toekomstige) Nederlandse beroepsbevolking, ten goede van het groeipotentieel en de weerbaarheid van de economie. Ook wordt geïnvesteerd in veilige, slimme en duurzame mobiliteit, in kunstmatige intelligentie en in de ontwikkeling van quantum technologie. De Nederlandse strafrechtketen wordt verder gedigitaliseerd en dat biedt kansen om werk effectiever en efficiënter te doen, onder andere door de administratieve lasten en fouten in registraties terug te dringen en nieuwe manieren van werken te realiseren. Maatschappelijk biedt het kansen om professionals en burgers een betere informatiepositie te geven. Breder wordt het informatiebeheer van de overheid (digitaal) herijkt, zodat de transparantie en vindbaarheid daarvan toeneemt.

Wat vindt u van deze investeringen en hervormingen? Zijn er specifiek investeringen of hervormingen waar u op zou willen reageren? Zo ja, wat is hierop uw reactie?

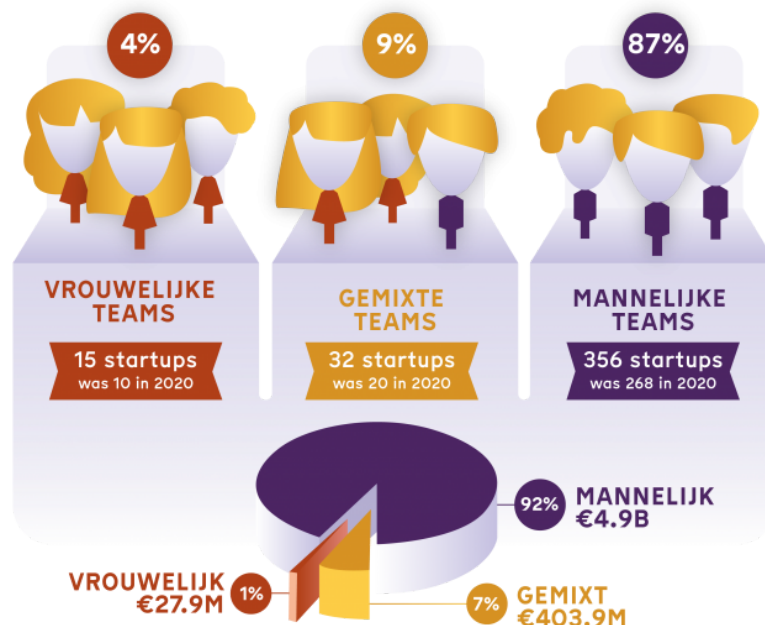
De digitalisering van onze wereld gaat snel en de coronacrisis is hierin een nieuwe katalysator. Daarbij kunnen algoritmes bijdragen aan effectievere en efficiëntere systemen, maar bieden ook de kans om ongelijkheid van vandaag aan te pakken en van morgen te voorkomen. WOMEN Inc. is dan ook voorstander van de in het HVP genoemde investeringen op gebied van digitalisering, mits gendersensitief toegepast. Het uitgangspunt bij AI technologie is vaak dat het neutraal is, maar doordat algoritmes menselijke creaties zijn, kunnen ze bestaande bias van mensen overnemen en reproduceren. Daardoor kunnen ze net als mensen bevooroordeeld zijn. Zo laat het rapport '[AI, gender en de arbeidsmarkt](#)' zien dat gender bias in algoritmes op gebied van werving en selectie nadelige gevolgen heeft voor vrouwen op de arbeidsmarkt. En legde de kinderopvangtoeslag affaire pijnlijk bloot hoe een geautomatiseerd risicoselectie systeem op een discriminerende manier was ingericht met alle gevolgen van dien voor ouders. Naast het vergroten van digitale vaardigheden en 'algoritme wijsheid' onder burgers dringt WOMEN Inc. er op aan dat de overheid een wettelijk kader stelt voor de toepassing van AI technologie met een risicoinventarisatie op het gebied van gendergelijkheid en in bredere zin kansengelijkheid.

Ook bij de digitale transitie benadrukt WOMEN Inc. het belang van een gendersensitieve blik en aanpak. Als we het hebben over investeringen in de digitale transitie - en daarmee werkgelegenheid - betreft dit met name sectoren waar mannen oververtegenwoordigd zijn als founder, medewerker en werkgever. Het aandeel vrouwen in de ICT-sector is in 20 jaar tijd enkele procenten gestegen. Zorg dat maatregelen die op dit vlak de ongelijkheid vergroten worden geflankeerd met beleid die deze nadelen opvangt. Denk bijvoorbeeld aan het enthousiasmeren van jonge vrouwen voor ICT en technische vervolgoopleidingen,

investeren in start-ups of bedrijven met alleen vrouwelijke of gemixte teams in plaats van alleen mannelijke teams, en het opstellen van criteria voor werkgevers in deze sectoren om te werken aan inclusief werkgeverschap, bijvoorbeeld door deze mee te nemen in aanbestedingen met voorwaarden rond inclusiviteit.

Ter verwijzing naar deze infographic van MT/Sprout voor de verdeling van investeringen naar vrouwelijke, gemixte of mannelijke teams in 2021. De corona pandemie heeft deze scheve verdeling wereldwijd eerder vergroot dan verkleind: [Investeerder en onderzoeker Eva de Mol: 'Vrouwen trekken moeilijker durfkapitaal aan' \(fd.nl\)](#), de overheid heeft bij het opstellen van criteria voor haar fondsen hierbij een belangrijke verantwoordelijkheid.

Startup-teams verdeeld naar gender

Vraag 4 van 8

Dit kabinet zet in op het verbeteren van de beschikbaarheid, de betaalbaarheid en de kwaliteit van wonen. Om het woningtekort tegen te gaan zijn er tot 2030 ongeveer 900.000 woningen extra nodig. Dat betekent dat er ongeveer 100.000 woningen per jaar moeten worden gebouwd. De woningbouwimpuls gebruiken we om een deel van de woningbouwopgave te stimuleren. Tevens worden de verstoringen op de woningmarkt verminderd doordat de verruimde schenkingsvrijstelling eigen woning wordt geschrapt én door de leegwaarderatio af te schaffen, waardoor de belasting van het rendement op verhuurde woningen in box 3 meer zal gaan aansluiten bij de praktijk. Dit in aanloop naar het nieuwe stelsel box 3 werkelijk rendement.

Wat vindt u van deze investeringen en hervormingen? Zijn er specifiek investeringen of hervormingen waar u op zou willen reageren? Zo ja, wat is hierop uw reactie?

Vrouwen in Nederland zijn minder vaak financieel onafhankelijk, hebben gemiddeld een lager inkomen en minder vermogen vergeleken met mannen. En juist in de voor Nederland cruciale sectoren (zie vraag 1) werken overwegend vrouwen die te maken hebben met onzekere - en flexcontracten. Anders gezegd: vrouwen in Nederland kunnen minder vaak een woning financieren of komen niet aanmerking voor een hypotheek. De betaalbaarheid van wonen zou dan ook - vanuit het oogpunt van gendergelijkheid en bredere kansengelijkheid - het belangrijkste speerpunt en de inzet moeten zijn van de voorgestelde investeringen en hervormingen op het gebied van wonen.

Vraag 5 van 8

Eén van de speerpunten van dit eerste concept-HVP is kansengelijkheid en bestaanszekerheid. Een belangrijk onderdeel van dit conceptplan is dan ook dat de tweede pijler van het Nederlandse pensioenstelsel ingrijpend wordt hervormd, met als doel dat deze beter aansluit bij de hedendaagse arbeidsmarkt. De verlaging van de zelfstandigenaftrek verlaagt de verschillen in fiscale behandeling tussen werknemers en zelfstandigen, waardoor een belangrijke prikkel voor schijnzelfstandigheid wordt aangepakt. Daarnaast heeft het conceptplan aandacht voor begeleiding van werk(loosheid)-naar-werk en de duurzame inzetbaarheid van mensen op de arbeidsmarkt. Verschillende maatregelen in dit eerste conceptplan zetten in op werkbegeleiding en scholing. Daarmee wordt beoogd de structurele veranderingen in de arbeidsmarkt, mede als gevolg van de coronacrisis, op te vangen.

Wat vindt u van deze investeringen en hervormingen? Zijn er specifiek investeringen of hervormingen waar u op zou willen reageren? Zo ja, wat is hierop uw reactie?

WOMEN Inc. is verheugd dat kansengelijkheid en bestaanszekerheid als één van de speerpunten wordt gezien bij het HPV. Juist op dit thema is een gendertoets essentieel en deze ontbreekt helaas grotendeels in het HPV. Op gebied van pensioenhervormingen dient bijvoorbeeld rekening te worden gehouden met de pensioenkloof. [Nederland heeft een van de hoogste pensioenen binnen de EU, maar ook bijna de grootste pensioenkloof tussen vrouwen en mannen](#). De opbouw van pensioenrechten is gekoppeld aan werken en beloning. Daarnaast gaat het om levensverwachting. Als wordt overgegaan naar individuele pensioenpotjes, wat betekent dat dan voor de hoogte van de uitkeringen op de pensioengerechtigde leeftijd? De effecten van aanpassingen van het nabestaandenpensioen dienen hier ook in meegenomen te worden.

Ook de zelfstandigenaftrek kan nadeliger uitvallen voor vrouwen. Enerzijds omdat vrouwelijke zzp'ers gemiddeld een veel lager inkomen hebben dan mannelijke zzp'ers: Het doorsnee (mediaan) zelfstandigeninkomen van vrouwelijke zelfstandigen is in 2018 volgens

het CBS met bijna 18,5 duizend euro beduidend lager dan de ruim 42 duizend van mannelijke zelfstandigen. Juist de kleine zelfstandigen worden relatief harder geraakt door het afschaffen van de aftrek. Anderzijds omdat de meeste vrouwelijke zelfstandigen werkzaam zijn in laagbetaalde banen zoals de gezondheids- en welzijnszorg of schoonmaak te maken hebben met onvrijwillig zzp-schap en de keuze niet hebben om in vaste dienst te komen.

Tot slot zullen de in het HPV vermelden Regional Mobility Teams (RMTs) alleen impactvol kunnen zijn als er rekening wordt gehouden met zorgtaken - voor kinderen en ouderen - en de mogelijkheid om deze te kunnen combineren met (het zoeken naar) een baan. Goede, betaalbare en toegankelijke kinderopvang, ook voor ouders die langer dan drie maanden geen betaald werk hebben, is dan ook een belangrijke voorwaarde. In het HPV wordt kinderopvang kort genoemd, maar niet vertaald naar concrete investeringen binnen het HPV. Er dient dan ook zorg voor worden gedragen dat de genoemde plannen voortvarend worden uitgevoerd de komende jaren.

WOMEN Inc. adviseert dan ook met klem om juist ook op deze essentiële investeringen en hervormingen de kwaliteitseis 'Effecten op gendergelijkheid' van het integraal afwegingskader toe te passen en expliciet te toetsen hoe dit uitpakt voor zowel vrouwen als mannen, en hierover te rapporteren.

Vraag 6 van 8

Tijdens de coronacrisis is nog duidelijker geworden hoe belangrijk een sterke gezondheidszorg is. In het eerste concept-HVP zijn dan ook investeringen opgenomen die tijdens de pandemie de zorgsector veerkrachtiger en toekomstbestendiger hebben gemaakt, zoals de vergroting van de personele capaciteit en de uitbreiding van intensive care (IC)-units. Deze investeringen zijn onderdeel van een bredere kabinetsambitie voor een flexibele opschaling en inzet van de IC-capaciteit. Op termijn leiden de investeringen en hervormingen die in dit eerste conceptplan zijn opgenomen tot versterking van de publieke gezondheidszorg en de pandemische paraatheid.

Wat vindt u van deze investeringen en hervormingen? Zijn er specifiek investeringen of hervormingen waar u op zou willen reageren? Zo ja, wat is hierop uw reactie?

De coronacrisis heeft duidelijk gemaakt wat de impact kan zijn van bezuinigingen en het uitblijven van investeringen in de gezondheidszorg. De genoemde investeringen en hervormingen in het HVP zijn dan ook zeer noodzakelijk om aan de acute zorgvraag te kunnen voldoen. [De vraag is echter of met deze maatregelen de huidige personeelstekorten in de zorg - voor nu en in de toekomst - worden opgelost voor de 80-90 procent vrouwen die in deze sector werken.](#) In het HVP dient dan ook aandacht te worden besteed aan de arbeidsmarktomstandigheden van medewerkers werkend in de zorg, en in het specifiek praktisch opgeleide vrouwen. De banen van deze vrouwen (en een klein aantal mannen)

worden veelal gekenmerkt door flexcontracten, lage lonen en weinig autonomie, in combinatie met hoge eisen. [De uitstroom van verpleegkundigen is afgelopen twee jaar niet eerder zo hoog geweest](#) en nieuwe aanwas blijft uit vanwege de ongunstige arbeidsmarktomstandigheden die gelden in deze sector. Tegelijkertijd wordt er in deze sectoren veel in deeltijd gewerkt als gevolg van problemen met roostering en onregelmatige diensten / oproepdiensten waarvoor werknemers onvoldoende (financieel) gecompenseerd worden en die zich slecht laten combineren met zorgtaken. Deze problemen zorgen er tevens voor dat medewerkers zich genoodzaakt zien om van een baan in loondienst over te stappen naar het werken als zelfstandige. Deze systemische belemmeringen zijn stagnerend voor de emancipatie van vrouwen, maar ook voor het economisch herstel en voor de duurzaamheid van ons zorgsysteem. WOMEN Inc. verwacht in het definitieve HVP dan ook specifieke maatregelen en investeringen terug te zien die barrières binnen wet- en regelgeving voor medewerkers in de zorg wegnemen.

Vraag 7 van 8

Het kabinet onderschrijft de noodzaak om agressieve belastingplanning aan te pakken, omdat daarmee het belastingstelsel efficiënter en eerlijker wordt. Het kabinet zet zich daarvoor in via nationale maatregelen en op internationaal terrein. Daarom zijn maatregelen opgenomen die tot de bestrijding van belastingontwijking leiden. Ook neemt het kabinet maatregelen op die de grondslag voor de belasting op bedrijven verbreedt. Daarnaast zet het kabinet sterk in op het voorkomen en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering, met onder andere het plan van aanpak witwassen uit 2019. In het eerste concept-HVP zal een aantal maatregelen op het gebied van agressieve belastingplanning en het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering terugkomen.

Wat vindt u van deze investeringen en hervormingen? Zijn er specifiek investeringen of hervormingen waar u op zou willen reageren? Zo ja, wat is hierop uw reactie?

Bij de hervormingen van het belastingstelsel vraagt WOMEN Inc. specifiek aandacht voor het belang van een gendersensitief belastingstelsel als onderdeel van het speerpunt kansengelijkheid in het HVP. Verschillende rapporten waaronder het [IBO Deeltijdwerk](#) hebben er op gewezen dat het huidige belastingstelsel ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in stand houdt, met name als het gaat om toeslagen en heffingen rond de combinatie van werk en zorg zoals de kinderopvangtoeslag, en de inkomensafhankelijke combinatiekorting, alsmede de onevenredige belastingdruk voor eenverdieners ten opzichte van tweeverdieners. Veel vrouwen geven aan dat zij niet meer uren willen werken, omdat dit financieel niet loont als gevolg [van de marginale druk](#). Door de complexiteit van het huidige belasting- en toeslagenstelsel is het tevens lastig om goed zicht te krijgen op [wat meer werken oplevert](#). Daarbij heeft de kinderopvangtoeslag affaire laten zien wat de grote financiële gevolgen kunnen zijn van de complexiteit van het huidige belastingstelsel en maakt het ouders huiverig om in de toekomst gebruik te blijven maken van de kinderopvangtoeslag en daarmee kinderopvang. Een eerlijker en efficiënter belastingstelsel

kan - naast het aanpakken van belastingontduiking en witwaspraktijken - een zeer belangrijke bijdrage leveren aan het vergroten van gendergelijkheid in Nederland.

Vraag 8 van 8

Heeft u nog overige opmerkingen over het concept-HVP, het proces, specifieke maatregelen en/of andere zaken?

WOMEN Inc. wil nogmaals het belang van aandacht voor gendergelijkheid bij het coronaherstel benadrukken en ziet hierin een leidende rol voor de overheid. Dit betekent dat de overheid checkt of voorgesteld beleid anders uitpakt voor vrouwen en mannen door middel van het toepassen van een gendertoets en hierover rapporteert. En de overheid een voorbeeldrol neemt als opdracht- en werkgever en als investeerder bijvoorbeeld als het gaat om criteria op gebied van gendergelijkheid bij aanbestedingen.

De Europese Unie stelt een positief effect op gendergelijkheid als voorwaarde voor de herstelplannen. Het corona herstelfonds is in die zin niet alleen een uitgelezen kans om de negatieve effecten door de corona pandemie op gendergelijkheid bij te sturen. Het biedt ook een kans voor onze economie: als Nederland namelijk de arbeidsparticipatie, het aantal betaalde arbeidsuren van vrouwen en de sectorverdeling in lijn zou brengen met de best presterende landen van West-Europa op deze drie factoren, zou dat tot een toename in bbp van meer dan €100 miljard kunnen leiden zo rekende [McKinsey](#) door. Laat het corona herstelfonds hier een belangrijke katalysator in zijn.

Helaas hebben we nog wel zorgen of dit herstelfonds die rol inderdaad zal kunnen spelen. En of het fonds niet onbedoeld de ongelijkheid versterkt. We zijn er nog niet gerust op dat de consultatie voldoende ruimte biedt om de plannen op een positieve wijze bij te sturen. Sinds oktober 2021 hebben wij contact gezocht met diverse ambtenaren op de verschillende Ministeries met het aanbod om als maatschappelijke organisatie met expertise op gendergelijkheid mee te denken en expertise te leveren bij het opstellen van de plannen. Het eerste moment waarop gevraagd is om de input van het maatschappelijk middenveld, is de consultatie op 21 april 2022. We begrepen echter dat er na deze consultatie minimaal ruimte zal zijn om nieuwe plannen in te dienen. Dat ook flankerend beleid om negatieve consequenties van de gemaakte plannen te verminderen in veel gevallen niet meer mogelijk is. In de plannen die er nu liggen is tot op heden geen enkele maatregel opgenomen die bijdraagt aan het verkleinen van genderongelijkheid. Welke rol is er bij het opstellen van de plannen ingeruimd voor de Directie Emancipatie, de afdeling binnen de overheid waar veel expertise ligt op het gebied van gendersensitief beleid? En is er voldoende ruimte om de input uit de consultatie daadwerkelijk mee te nemen in de indiening van de Nederlandse plannen?

We zijn momenteel niet van mening dat Nederland voldoet aan de eisen die er vanuit Europa gesteld worden als het gaat om bevorderen van gendergelijkheid. Ook hebben we nog vraagtekens of de maatschappelijke consultatie niet te laat in het proces plaatsvindt, waardoor er geen of te weinig ruimte meer blijkt te zijn om ook daadwerkelijk actie te ondernemen op basis van deze inbreng. We hopen nochtans dat deze inbreng kan helpen om de inhoud te verbeteren en aan te passen.